

Riikliku statistika kasutamise uuring 2014

Statistikaamet (SA) korraldas 11.–30. märtsini 2014 statistika põhitarbijate seas riikliku statistika kasutamise uuringu. Uuringu eesmärk oli selgitada välja, kas ja millisel määral ollakse rahul riikliku statistikaga, milline on tarbijate hinnang Statistikaametile ja statistikavaldkondadele ning missugune on statistikatoodete ja -teenuste kasutamise aktiivsus.

Sarnane uuring korraldati ka 2006., 2008. ja 2011. aastal, kui küsimustiku väljatöötamisel võeti aluseks küsimustik, mida soovitas Eurostat. Siinse uuringu jaoks täiendati ja lisati võrreldavuse huvides küsimusi eelmistel aastatel tehtud kasutajauuringutest.

Kokku oli veebipõhises küsimustikus 10 küsimust, milles paluti vastajatel 10-pallisel skaalal hinnata Statistikaametit, SA teenuseid ja statistikatooteid, statistika kvaliteeti ning kasutamise eesmärke. Nelja küsimuse puhul oli võimalus vastust täpsustada, kommenteerida või ettepanekuid teha. Sellel aastal oli ankeedis esimest korda küsimus, mille vastuste kaudu saab mõõta soovitusindeksit, samuti uurisime, kas tarbijad on valmis tellima tasulisi tooteid-teenuseid.

Uuringu sihtgruppi kuulusid:

- asutused, kellega Statistikaamet kooskõlastab oma iga-aastast tööprogrammi (statistikatööd);
- asutused, kes tellisid viimase kahe aasta jooksul Statistikaameti tooteid ja teenuseid;
- tarbijad, kes on osalenud Statistikaameti korraldatud infopäevadel või konverentsidel.

Uuring hõlmas järgmisi tarbijarühmi: ministeeriumid ja nende allasutused, muud avaliku sektori organisatsioonid, maavalitsused, kohalikud omavalitsused, teadus- ja haridusasutused, eraettevõtted ja MTÜ-d (seltsid, ühingud, liidud jms) ning üliõpilased.

Teavituskiri koos palvega täita küsimustik saadeti e-postiga 3500 teadaolevale kontaktisikule, ankeet oli kõikidele huvilistele kättesaadav ka Statistikaameti veebilehel. Ankeedi täitis 544 vastajat.

Tabel 1. Vastanud tegevusala järgi, 2011 ja 2014

Tegevusala	2011		2014	
	Arv	Vastanute osatähtsus	Arv	Vastanute osatähtsus
Ministeerium, riigiasutus	64	12,5	109	20,0
Maavalitsus, kohalik omavalitsus	109	21,4	124	22,8
Teadus- ja haridusasutus	127	24,9	116	21,3
Ettevõtte	107	21,0	126	23,2
Meedia	18	3,5	19	3,5
Muu asutus (MTÜ, erialaliit jms)	55	10,8	34	6,3
Üliõpilane, õpilane, eraisik	30	5,9	16	2,9
KOKKU	510	100,0	544	100,0

Uuringu tulemused on esitatud protsentides ja/või keskmiste hinnangutena 10-pallisel skaalal.

Tulemused

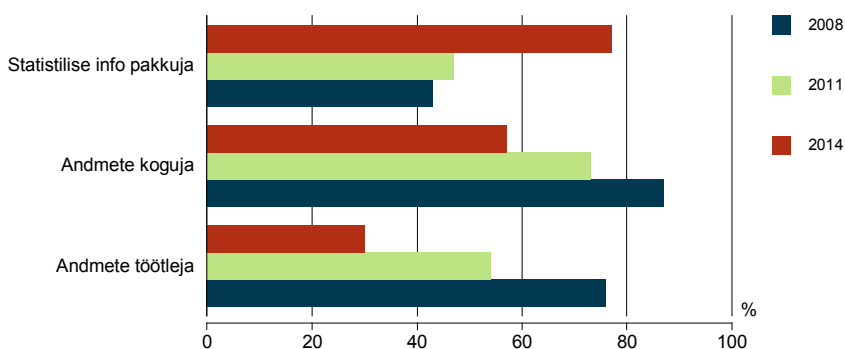
2011. aasta uuringu tulemustega võrreldes hinnati Statistikaameti tööd 2014. aastal veidi kõrgemalt (keskmine hinnang tõusis 10-pallisel skaalal 7,8-st 8,0-ni).

1. Statistikaametile kõige iseloomulikum roll

2014. aastaks suurenes nende tarbijate osatähtsus, kes peavad SA-d ennekõike infoteenuse pakkujaks, endiselt on vähenenud nende tarbijate hulk, kes peavad SA-d andmekogujaks ja -töötlejaks.

77% vastanutest arvas, et Statistikaamet on ennekõike infoteenuse pakkuja, üle poole vastanutest arvas, et andmete koguja ning kolmandik vastanuid märkis SA kõige iseloomulikumaks rolliks andmete töötlemise.

Joonis 1. Statistikaameti kõige iseloomulikum roll, 2008, 2011 ja 2014

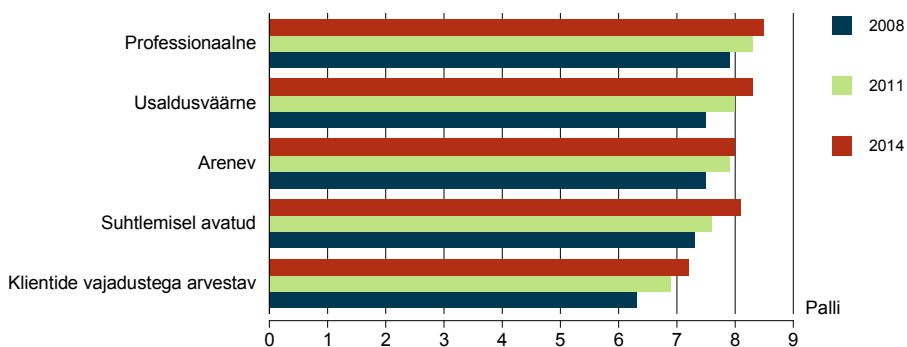

2. Hinnang Statistikaametile kui statistilise info pakkujale

Võrreldes eelmiste uuringutega on hinnang Statistikaametile kui statistilise info pakkujale veidi paranenud kõigis punktides (vt joonis 2). Kõige paremini hinnati Statistikaameti professionaalsust: keskmine hinne 10-pallisel skaalal on 8,5 ja see väga kõrge hinne. Kõige enam on hinnang paranenud suhtlemisele avatuse puhul (7,6→8,1), pisut kõrgemalt on hinnatud ka usaldusväarsust ja arengut (keskmine 8,3 ja 8,0). Endiselt püsib madalaimal tasemel klientide vajadustega arvestamise hinnang (keskmine 7,2), kuid võrreldes varasemaga on ka see paranenud.

Tarbijagrupidest hindasid Statistikaametit positiivsemalt meediaettevõtted, erialaliidud ja haridus-, teadusasutused, mõnevõrra madalamaid hindeid andsid ettevõtted ja maavalitsused ning kohalikud omavalitsused.

Joonis 2. Hinnang Statistikaametile, 2008, 2011 ja 2014

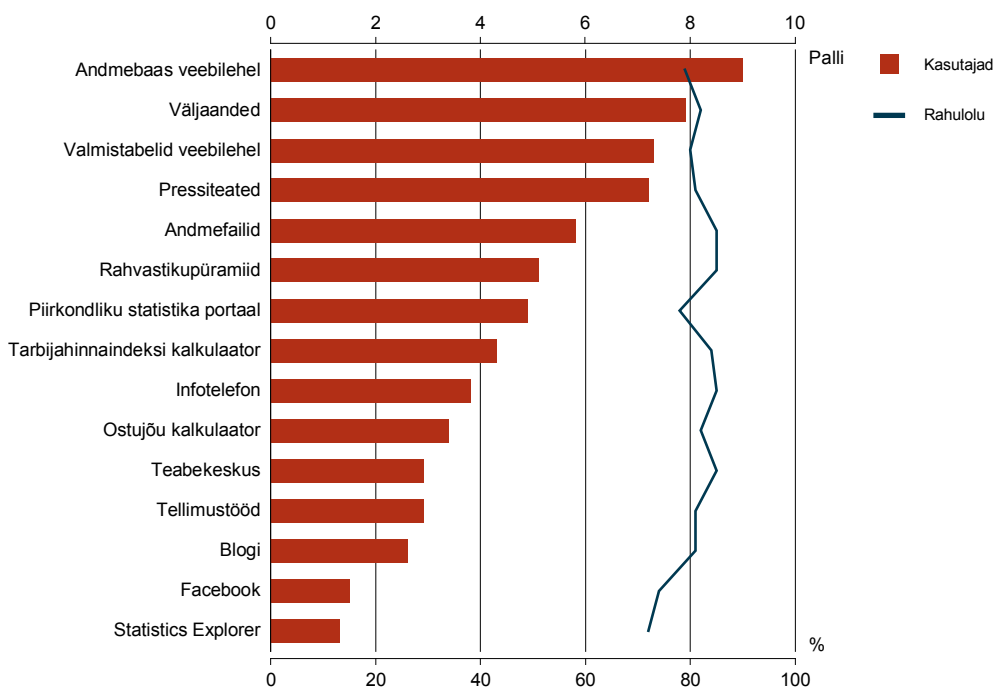

3. Rahulolu Statistikaameti infoallikatega

Statistilise info hankimisel kasutati allikana kõige enam (vt joonis 3) veebilehel asuvat andmebaasi (90%), väljaandeid (79%), valmistabeleid (73%) ja pressiteateid (72%). Kõige vähem (13–15%) on info hankimisel kasutatud SA Facebooki ja Statistics Explorerit.

Rahulolu hinnang (joonis 3) infoallikatele oli kõrge, jäädes 10-pallisel skaalal vahemikku 7,2–8,5. Kõige positiivsemalt hinnati infotelefoni, teabekeskust, andmefaile ja rahvastikupüramiidi (8,5), veidi madalamaid hindede sai Statistics Explorer. Võrreldes eelmise uuringuga on rahulolu kõige infoallikatega mõnevõrra suurenenud.

Joonis 3. Rahulolu Statistikaameti infoallikatega (10-pallisel skaalal) ja kasutajate hulk (%), 2014

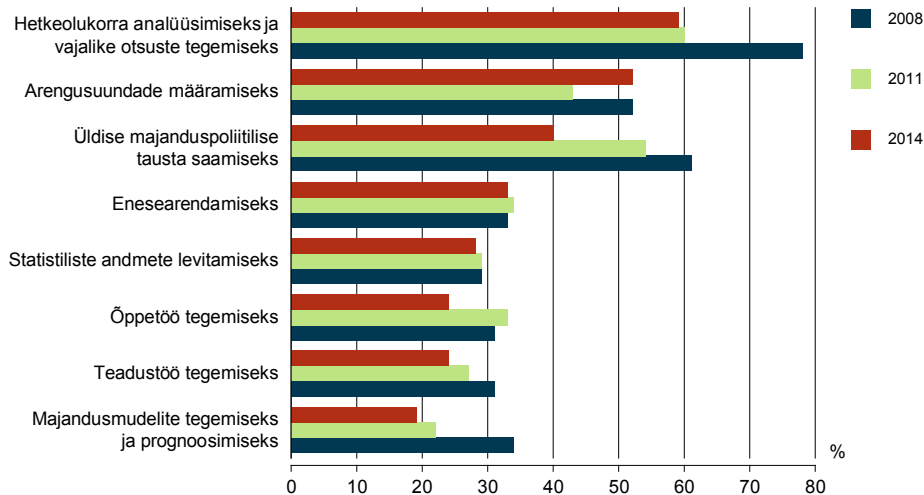

4. Riikliku statistika kasutamise eesmärgid ja sagedus

Riikliku statistika kasutamise eesmärgid (vt joonis 4) ei ole uuringu põhjal aastate jooksul muutunud. Nagu 2008. ja 2011. aastal, nii kasutab ka praegu suur osa vastajatest statistikat olukorra analüüsimiseks ja vajalike otsuste tegemiseks (59%) ning selleks, et määrata arengusuundasid (24%).

Statistika kasutamise peaeesmärk sõltub tarbijarühmast. Teadus- ja haridusasutused kasutavad statistikat põhiliselt teadus- (66%) ja õppetöös (60%). Avalik sektor, finantsettevõtted ja erialaliidud kasutavad statistikat peamiselt olukorra analüüsimiseks ja vajalike otsuste tegemiseks (vastavalt 72% ja 74%). Meediaettevõtete jaoks oli statistika oluline üldise taustinfo saamise ning andmete levitamise eesmärgil.

Joonis 4. Riikliku statistika kasutamise eesmärgid, 2008, 2011, 2014

Statistilise info kasutamise sagedus

Statistikaameti toodete ja teenuste kasutamise sageduse järgi võib tarbijad jagada kolme suuremasse rühma: väga aktiivsed tarbijad, kes kasutavad andmeid iga päev – neid on 14%, aktiivsed tarbijad, kes kasutavad andmeid mitu korda kuus (43%) ja need, kes kasutavad statistikat mõned korrad aastas või harvem (38%).

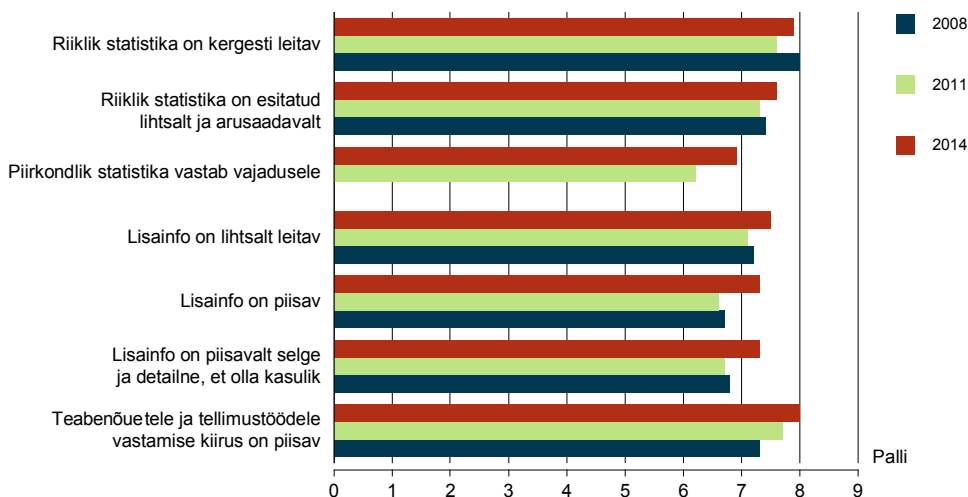
5. Hinnang riikliku statistika kättesaadavusele ja selgusele

Keskmine hinne riikliku statistika kättesaadavusele ja selgusele on võrreldes varasemate uuringutega peaaegu kõigis punktides pisut paranenud (vt joonis 5). Tõus on olnud väike (0,2–0,6 punkti). Kõige kõrgemalt hinnatakse teabenõuetele ja tellimustöödele vastamise kiirust (8,0), järgnevad statistika leitavus ning esituse lihtsus ja arusaadavus.

Endiselt hinnatakse kõige madalamalt piirkondliku statistika vastavust vajadusele, aga selle keskmine hinne on võrreldes eelmise uuringuga kõige enam paranenud (6,2→6,9). Piirkondliku statistika puhul ootavad tarbijad avaldatavate andmete praegusest suuremat detailsust.

Tarbijarühmadest olid kõige rahulolematumad ettevõtted (sh jae- või hulgikaubandusettevõtted ning tööstus- ja põllumajandusettevõtted). Riiklikku statistikat hindasid kõige positiivsemalt meediaettevõtted, finants- ja riigiasutused, kes olid enim rahul teabenõuetele ja tellimustöödele vastamise kiiruse ning statistika leitavusega.

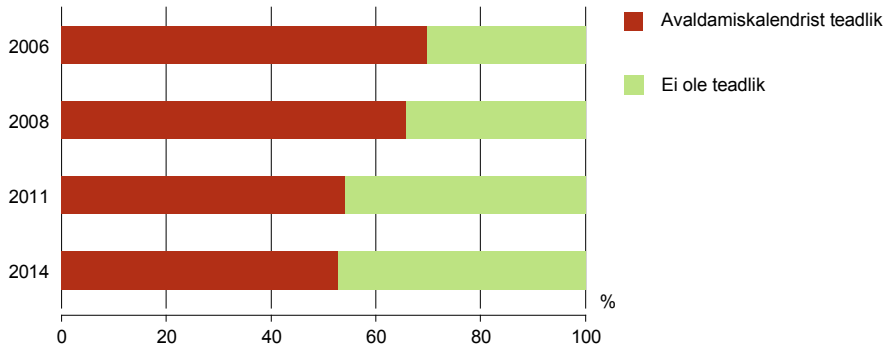
Joonis 5. Hinnang riiklikule statistikale, 2008, 2011 ja 2014

6. Teadlikkus statistika avaldamiskalendri olemasolust

Võrreldes 2011. aasta uuringuga on teadlikkus statistika avaldamiskalendri olemasolust jäänud samale tasemele: ligi pooled vastajatest pole avaldamiskalendrist teadlikud. Tarbijad, kes kasutavad statistikat tihti (mitu korda kuus), on avaldamiskalendrist märgatavalt teadlikumad (70%).

Joonis 6. Teadlikkus avaldamiskalendri olemasolust, 2006, 2008, 2011 ja 2014

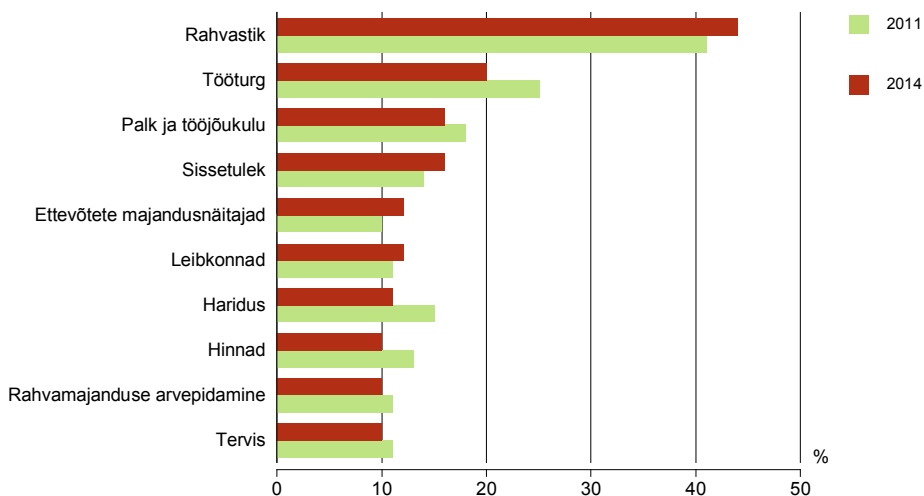
7. Statistika kasutamine ja hinnang selle kvaliteedile statistikavaldkonna järgi

Vastanutel tuli märkida kolm kõige sagedamini kasutatavat statistikavaldkonda ning hinnata nende valdkondade metoodika usaldusväarsust, andmete täpsust ja ajakohasust ning kvaliteeti võrreldes teiste riikide statistikaga.

7.1. Sagedamini kasutatavad valdkonnad

Kasutajad märkisid ära ja hindasid kõiki 34 statistikavaldkonda. Kõige sagedamini (vt joonis 7) kasutati rahvastikustatistika andmeid (44% vastajatest), valdkondadest nimetati järgmisena tööturgu, palka ja tööjõukulu, sissetulekut, ettevõtete majandusnäitajaid, leibkondi, haridust, hindasid, rahvamajanduse arvepidamist ja tervist (vastajaid vähemalt 10%). Teiste valdkondade puhul jäi vastanute määr alla 10%. Kümne kõige sagedamini kasutatud valdkonna edetabel on väga sarnane eelnenud uuringutega. Enim on suurenenud huvi ettevõtete majandusnäitajate vastu.

Joonis 7. Riikliku statistika kasutamise sagedus valdkonna järgi, 2011 ja 2014

7.2. Metoodika usaldusväärsus, andmete täpsus ja ajakohasus

Kümnest enim kasutatud statistikavaldkonnast (vt tabel 2) hinnati kõige usaldusväärsemaks rahvamajanduse arvepidamise (keskmine 8,3) ja rahvatiku (8,2) valdkond. Kõrgelt hinnati ka väliskaubanduse, ajakasutuse, tööturu ja rahanduse metoodika usaldusväärset (keskmine 8,0). Vähem usaldusväärseks peeti ehituse ja energeetika valdkonna metoodikat (6,4).

Samuti hindasid tarbijad andmete täpsuse ja ajakohasuse poolest kõrgeimalt rahvamajanduse arvepidamise, sotsiaalse kaitse ja rahanduse valdkonda. Keskmisest madalamalt hinnati energeetika, ehituse, kinnisvara ja põllumajanduse valdkonda.

Tabel 2. Hinnang metoodika usaldusväärsele, andmete täpsusele ja ajakohasusele, 2011 ja 2014
(10-pallisel skaalal)

Valdkond	Metoodika on usaldusväärne		Andmed on täpsed		Andmed on ajakohased	
	2014	2011	2014	2011	2014	2011
Rahvastik	8,2	7,6	8,0	7,3	8,0	7,3
Tööturg	8,0	7,5	7,7	7,1	7,8	7,3
Palk ja tööjõukulu	7,4	7,1	7,1	7,0	7,1	6,9
Haridus	7,8	7,2	7,4	7,0	7,4	7,1
Sissetulek	7,6	6,9	7,4	6,7	7,6	7,1
Hinnad	7,8	7,5	7,8	7,5	7,7	7,6
Leibkonnad	7,8	7,4	7,7	7,1	7,7	6,7
Rahvamajanduse arvepidamine	8,3	8,3	8,0	7,6	7,7	7,5
Tervishoid	7,5	7,2	7,3	7,5	7,5	7,2
Ettevõtete majandusnäitajad	7,3	7,7	7,1	7,2	6,9	6,9

8. Andmete kasutamine võrdluseks teiste Euroopa riikidega ja riikliku statistika kvaliteet

Teiste riikidega võrdlemiseks kasutati statistikat kõige rohkem rahvamajanduse arvepidamise (86%), kinnisvara (78%), väliskaubanduse (75%) ning tööstuse, sotsiaalse kaitse ja tervise puhul (60–68%).

37% kasutajatest pidas riikliku statistika kvaliteeti võrreldes teiste Euroopa riikidega keskmisest paremaks või samasuguseks, 60% vastanutest ei osanud hinnangut anda, 3% pidas halvemaks.

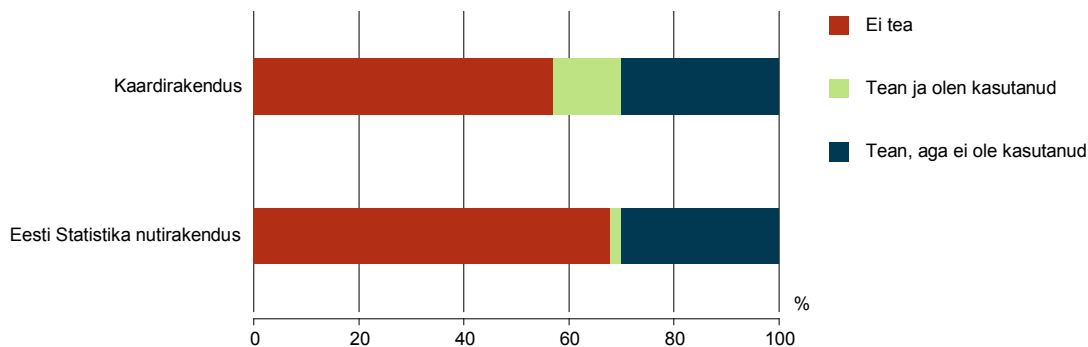
Kõigi esikümnesse kuuluvate valdkondade kvaliteeti loeti Eestis paremaks kui teistes riikides.

9. Statistikaameti uued infokanalid

Statistikaameti uutest infokanalitest on kõige tuntum Statistika kaardirakendus, 43% vastanutest on sellest teadlikud ja 13% neist on seda ka kasutanud. Vastajad hindasid kaardirakendust väga positiivselt, oodatakse, et võimalikult kiiresti lisanduks sinna uusi andmeid ja valdkondi.

Nutirakenduse „Eesti statistika“ kasutajate arv on küll väike (2%), aga enam kui kolmandik tarbijaid on selle olemasolust teadlikud.

Joonis 8. Teadlikkus Statistikaameti uutest infoallikatest, 2014

10. Millisest statistilisest infost tuntakse puudust?

Peamiselt tunni puudust detailsemast piirkondlikust infost, näiteks rahvastiku ja töötasu valdkonnas, samuti soovitakse detailsemat piirkondlikku statistikat ning andmete kiiremat avaldamist:

- detailsem piirkondlik statistika (küla-, linnaosa, KOV tasand);
- pikemad aegread;
- detailsem kaubanduse, jaemüügi statistika;
- tööturg (nt töötamine välismaal);
- tervisestatistika;
- töötasu detailsemad andmed (nt ametite järgi).

11. Tarbijate ootused ja soovid seoses Statistikaameti pakutavate teenuste ja toodetega

Tarbijad ootavad arengut, eriti infotehnoloogilist – kasutajasõbralikumat andmebaasi ja kodulehte, andmete linkimise võimalust, nutiseadmete tuge.

Peale selle oodatakse

- andmete kiiremat avaldamist;
- aktiivsemat tegevust sotsiaalmeedias;
- registreerida ja muude andmeallikate laialdasemat kasutamist, et vähendada andmeesitajate koormust.

12. Soovitusindeks

Soovitusindeksit mõõtev küsimus oli 2014. aasta ankeedis esimest korda. Soovitusindeks põhineb asjaolul, et kui inimene kedagi või midagi oma sõbrale-tuttavale soovib, siis ta võtab omale vastutuse soovitud kvaliteedi eest. Vastajatelt küsiti kaks küsimust: 1. Kas soovitaksite Statistikaameti tooteid ja teenuseid oma kolleegile või sõbrale?; 2. Palun põhjendage oma hinnangut.

Statistikaameti toodete ja teenuste soovitusindeks oli 34%, seda võib lugeda väga heaks tulemuseks. Tarbijate puhul, kes kasutavad statistikat mitu korda kuus, oli soovitusindeks 55% ja statistikat harvem kasutavatel oli see näitaja 5%.

Mittesoovitamise põhjustena toodi välja:

- sõbral, kolleegil pole statistikat vaja või ei huvitu teemast;
- pole kindel, kas andmete kasutamine ettevõtte tegevusele midagi juurde annaks;
- negatiivne kuvand, mis on tekkinud andmete esitamisega seotud probleemide tõttu;
- andmed tulevad suure ajalise nihkega.

Soovitamise põhjustena toodi välja:

- riiklik statistika on usaldusväärne ja kättesaadav;
- andmed on asjakohased ja väljaanded/analüüs huvitavad;
- alternatiivset andmeallikat Statistikaametile ei ole;
- andmed on olulised otsuste langetamisel ja arengusuundade kavandamisel.

Kokkuvõtteks

- Hinnang Statistikaametile kui info pakkujale on aastate jooksul paranenud.
- Hinnang statistika leitavusele, arusaadavusele, selgusele ja detailsusele on vähesel määral paranenud.
- Statistika kasutamise eesmärgid on jäänud aastate jooksul samaks.
- Positiivsema hinnangu andsid meedia, finants- ja kindlustusettevõtted ning tarbijad, kes kasutavad statistilist infot mitu korda kuus, kriitilisemad olid ettevõtted ja statistikat harva tarvitavad vastajad.
- Enim kasutatav statistikavaldkond on rahvastik.
- Valdkondadest sai kõige kõrgemad hinned nii andmete täpsuse, ajakohasuse kui ka meetodika usaldusväarsuse eest rahvamajanduse arvepidamine.
- Endiselt soovitakse detailsemaid ja värskemaid andmeid – eelkõige piirkondlikul tasandil, samuti rahvastiku- (ränne), töötasu-, tööturustatistikas.